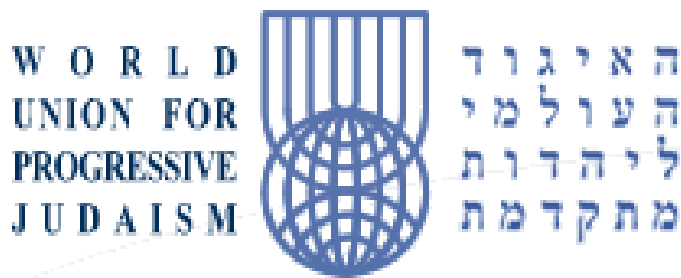

5775

Torah from Around the World

Rabbi Ja'akov zegt: Deze wereld is in vergelijking met de Komende Wereld een vestibule. Maak jezelf gereed in de vestibule om de eetzaal in te gaan.

Pirké Avot 4:16 [Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 18 oktober 2014 / 24 tisjri 5775, Beresjiet/Genesis, Beresjiet 1:1 – 6:8, Tanach blz. 3-12

Haftara: Iov/Job 38:1-18, Tanach 1481-1482

Commentaar: rabbijn Tirzah Ben-David, Shir Hatzafon Progressieve Joodse Gemeente, Kopenhagen

Vertaling: Tamarah Benima

[Het Engelse origineel](#)

„In het begin”

„In het begin.”... het oeroude Israëlitische verhaal over de schepping biedt ons het zicht op oneindige mogelijkheden. Het wijst nauwkeurig naar het onherhaalbare en onvaste moment dat alles potentie is, omdat nog niets bestaat. Alle kunstenaars kennen dit moment, en zij weten ook, met een hart dat hen in de schoenen zakt, dat hun werk nooit helemaal hun visie tot uitdrukking kan brengen; dat er altijd iets verbogen wordt, verengd raakt, verloren gaat. Heeft God dezelfde smartelijke ervaring gehad?

Het scorebord van ons leven lijkt er op te wijzen, dat dat inderdaad het geval was. Wij zijn de erfgenamen van de kosmische overvloed en toch vinden we onszelf vaak, kleiner dan we zijn, terug in een eenzaam appartement, een ziekenhuisbed, een foto. We leven in een cultuur waarin de dwang om succesvol te zijn zo despotisch is, dat menigeen wordt geplaagd door angst en mislukking. Heeft God dit in het systeem ingebouwd of hebben wij dat gedaan? En als God op de een of andere manier bij ons is, om ons te troosten in onze donkerste

momenten, is dat dan omdat wij 'Hem' naar beneden hebben gesleurd, of omdat 'Hij', in 'Zijn' oneindigheid, altijd op ons is blijven wachten?

Volgens Beresjiet (Genesis) was God verguld met de schepping. Hij vond hem goed. Maar niet perfect. Of voorspelbaar. Zelfs in Gan Eden (de Tuin van Eden, paradijs) waren we God al een stap voor. We ontsnapten aan de eeuwigheid en traden de tijd binnen, en daarna lag alles opnieuw voor het grijpen. De diepste wijsheid van Beresjiet is dat we niet tegelijkertijd ons voedsel kunnen eten en het bewaren – we kunnen niet zowel mens zijn als perfect, zowel vrij als veilig zijn. We hebben de eeuwige kindertijd van de perfectie verruild voor de vreugden en gevaren van de onzekerheid, die kenmerkend is voor de volwassenheid.

Kiezen voor voorzichtigheid, voor de maximale schadebeperking is het traditionele antwoord van het Rabbijnse Jodendom op deze ingewikkelde keuze. Dat zou het leidende motief kunnen zijn achter de halacha [de joodse wet, red.]; achter het 'hek rond de Tora'; achter de steeds kleiner wordende marge die is open gelaten voor fouten. In dit proces van schadebeperking is de enorme, anarchistisch groeiende Levensboom zodanig gesnoeid dat hij niet hoger is dan een flink tuinhok. Zo'n tweehonderd jaar geleden staken de eerste Reformers hun hoofden boven de heg uit en namen het uitdagende uitzicht daarbuiten in ogeschouw.

Maar die andere oeroude joodse traditie, de kabbala, verenigt schepping met apocalyps. Zij liet Beresjiet voor een groot deel voor wat het was en kwam met het beeld van enerzijds een 'singulariteit' – het beslissende moment dat God ruimte maakte voor het universum, en daarmee voor de werkelijkheid zoals wij weten dat zij begon – en een eeuwig, voort-durend proces waarbij we Gods partners zijn anderzijds. We zijn zelfs meer dan partners: we zijn de verlossers en herstellende van Gods gebrekkige creatieve visieënde slachtoffers ervan. Omdat alles vanaf het begin verkeerd ging. Het is niet zozeer dat wij Gan Eden verlieten, Gan Eden stortte rondom ons hoofd in elkaar in een vuurwerk van kosmische misrekening. Sinds die tijd helpen we God bij het oprapen van de brokstukken. Dat kennen we allemaal onder de noemer *tikkoen olam*.

Dit is natuurlijk een hachelijk korte weergave van de kabbalistische theorie over de schepping, maar ik hoop dat die wel de essentie weergeeft van de werkelijk adembenemende vermetelheid, de sublieme gotspe, van onze grootste creatieve geesten. Wat zij met hun verbeeldingskracht tot stand brachten, behelst veel meer dan louter speculatie; hun beeldtaal raakt ons diep en voedt onze geest en verbeeldingskracht. Achter hun mysterieuze leerstellingen ontwaren we inspiratie en een doel, die de donkerste plekken in ons leven kunnen verlichten. Dat wij nodig zijn, is de grootste behoefte van ieder mens. Dat God ons nodig heeft, veegt in één klap al onze berekeningen over waarmee we succesvol zijn en waarin we falen, berekeningen over roem en onbekendheid, van tafel. Het enorme zicht op de mogelijkheden en de opwinding die hun ideeën oproepen, verandert ons perspectief voor altijd.

Op veilig spelen heeft zelden iemand gered. Elke traditie, of die nu tweehonderd of tweeduizend jaar oud is, moet zich elke dag bewijzen. Beschroomdheid is niet hetzelfde als bescheidenheid en arrogantie is niet hetzelfde als moed; maar de moed om een bescheiden rol te spelen in de grote kosmische onderneming kan ons behoud zijn als al het andere verloren is. Rabbi Tarfon was, voor zover ik weet, geen kabbalist, maar zijn woorden slaan de spijker op de kop: „Het is niet aan jou om de hele klus te klaren, maar je mag je er ook niet aan onttrekken.” (Pirké Avot/Spreuken der Vaders 2:16).

Onze mogelijkheden zijn niet beperkter geworden; wij hebben het werk van de schepping in onze handen. Wij zijn, tot in eeuwigheid, Gods nieuwe begin.